

Eläketurvakeskuksen
monisteita 49

Mikä askarruttaa ikääntyviä eläketurvassa?

Joustava eläkeikä –tutkimuksen avovastauksiin
perustuva selvitys

Kristiina Tuominen

Helsinki 2004

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 010 7511 • Faksi (09) 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Tfn 010 7511 • Fax (09) 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus Finland

Tel. +358 10 7511, Fax +358 9 148 1172

Paino Edita Oy

Helsinki 2004

ISSN 1238-4984

ABSTRAKTI

Raportti on koottu Joustava eläkeikä –tutkimuksen avovastauksista. Tutkimuslomakkeessa oli kohta, johon vastaajat saivat vapaasti kirjoittaa kommentteja eläkkeisiin liittyvistä asioista. Vastaajat ovat kirjoittaneet yleisimmin omasta elämäntilanteestaan. Myös tiedontarve eläketurvasta ja eläkeuudistuksesta on suuri. Joustavaa eläkeikää pidetään pääasiassa hyvänä muutoksena. Uudistuksen ongelmaksi koetaan kuitenkin sen vaikeaselkoisuus. Suuri osa vastauksista käsitteli eläkkeellesiirtymisikää. Pääasiallisena viestinä on se, että ikärajat koetaan liian korkeiksi. Työssä jatkamisen tukemiseksi ehdotetaan paitsi kannustusta myös konkreettisia toimenpiteitä kuten lisälomia, -vapaita ja kuntoutusta.

ABSTRACT

The report has been compiled from the freely formulated replies of the study Joustava eläkeikä (flexible retirement age). The questionnaire contained space for the respondents to freely formulate their comments on issues related to pensions. The respondents have mostly written about their own life situation. Also the need for information about pension provision and about the pension reform is considerable. The flexible retirement age is mostly considered a positive change. However, one of the problems of the reform is thought to be the fact that the reform is difficult and complex. A large share of the replies concerned the effective retirement age. The main message is that the age limits are thought to be too high. The suggestions on how to support people's willingness to continue working include, apart from encouragement, also concrete measures, such as additional holidays, additional time off as well as rehabilitation.

SISÄLTÖ

1	Johdanto.....	7
2	Yhteenveto vastauksista.....	8
3	Avovastaukset aihepiireittäin.....	12
	Omaan elämäntilanteeseen viitattu usein	12
	Eläketiedotusta ja neuvontaa tarvitaan lisää.....	12
	Työeläkeuudistuksesta myönteisiä kommentteja enemmän kuin kielteisiä	15
	Pitkän työuran tehneet eläkkeelle – nuoria tilalle	19
	Työolosuhteet ratkaisevia tekijöitä työssä jatkamisessa	20
	Vastaajien eläkkeelle siirtymisaikeet.....	22
	Eläketurvan taso koetaan riittämättömäksi	24
	Vastaajilta palautetta myös kyselyn tekijöille	26
	Kirjallisuus	27
	Liite I Vastaajat taustatekijöiden mukaan	28
	Liite II Kommentit aihealueittain	31

1 Johdanto

Vanhuuseläkejärjestelmä muuttuu joustavaksi vuoden 2005 alusta eläkeuudistuksen tullessa voimaan. Yleisestä 65 vuoden ikärajaista luovutaan ja vanhuuseläkkeelle voi jäädä valitsemassaan iässä 62–68-vuotiaana. Mahdollisuudet vanhuuseläkkeen varhentamiseen heikenevät samalla kun kannustimet jatkaa työssä paranevat. Varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja nousee kahdella vuodella, nykyisestä 60 vuoden iästä 62 vuoden ikään. Ansaitun suuruiselle eläkkeelle pääsee toisaalta kahta vuotta nykyistä aiemmin, 63 vuoden iässä. Työssä jatkamista kannustetaan 4,5 %:n kannustinkarttumalla. Eläkettä kertyy tällä korotetulla prosentilla vuosiansioista laskettuna 63 vuoden iän täyttämisestä lähtien. Uudistuksen tavoitteena on siis saada eläkeikää lähestyvät jatkamaan työelämässä nykyistä pitempään.

Uusien säännösten vaikutuksista ikääntyneiden eläkkeelle siirtymistä ja työssä jatkamista koskeviin ratkaisuihin haluttiin tietoa jo ennen uudistuksen voimaantuloa. Tätä varten käynnistettiin kesällä 2003 Eläketurvakeskuksen ja TELA:n yhteishankkeena *Joustava eläkeikä –tutkimus*. Tutkimuksen kohdejoukkona olivat ensimmäisinä joustavien ikärajojen valintaoikeuden piiriin tulevat ikäluokat. Tutkimus kohdistettiin vuosina 1940–1945 syntyneisiin, joista poimittiin 3 000 henkilön otos. Tilastokeskus keräsi aineiston kyselynä, johon vastasi 83 % tavoitelluista kohdehenkilöistä eli tutkimushetkellä työssä olevista.

Tutkimuksen keskeisenä tavoitteena oli selvittää, minkälaisia ratkaisuja valintaoikeuden piiriin tulevat henkilöt tekevät eläkkeelle siirtymisestään lähivuosina. Tärkeää oli myös tutkia kannustinkarttuman vaikutusta työssä jatkamiseen ja minkälaisiksi koetaan mahdollisuudet käyttää joustavia ikärajoja hyväkseen. Näistä ja muista keskeisistä tuloksista on julkaistu esiraportti (Tuominen ja Pelkonen 2004).

Tutkimuslomakkeella oli viimeisenä kohta, johon vastaaja saattoi vapaasti kirjoittaa kyselyyn liittyvistä asioista. Lomakkeella oli seuraava teksti: *Tähän voitte halutessanne kirjoittaa kommentteja eläkkeisiin liittyvistä asioista*. Tätä mahdollisuutta käytettiin ahkerasti hyväksi, eri aiheita koskevia kommentteja tuli kaikkiaan 438. Eläkeasioihin kohdistuneen suuren mielenkiinnon vuoksi katsottiin tarpeellisesti käsitellä tämä aineisto, luokitella vastaukset aihepiiriin mukaan ja raportoida tulokset. Seuraavassa kuvataan näiden avovastausten sisältö. On kuitenkin huomattava, että kyse on spontaaneista vastauksista. Tämän raportin sisältö ei edusta tutkimuksen kohteena olleiden henkilöiden ajatuksia eläkeasioista.

2 Yhteenveto vastauksista

Joustava eläkeikä –tutkimus koski sekä yksityisalojen että kunta-alan ikääntynyttä työssä käyvää väestöä. Tämä raportti sisältää kaikkien tutkimukseen vastanneiden lomakkeen loppuun kirjoittamat viestit. Näitä oli 17 prosentilla kyselyyn vastanneista. Vastausten sisältö vaihteli omakohtaisista kokemuksista eläketurvaa käsitteleviin mielipiteisiin ja tutkimusta koskeviin kommentteihin. Yleisimmin on kirjoitettu omaan eläkkeeseen ja elämäntilanteeseen liittyvistä asioista. Myös työelämää ja eläkeasioita yleisesti käsittelevät kysymykset ovat askarruttaneet vastaajia.

Suurimmassa osassa vastauksista (86 %) käsiteltiin vain yhtä aihetta. Tämän vuoksi tähän raporttiin on valittu vastauksista tärkein asia myös niissä tapauksissa, joissa henkilö käsittelee useampaa kuin yhtä aihetta.

Lomakkeen avokohtaan vastanneet jakautuvat taustatekijöiden mukaan niin, että naiset ovat vastanneet hieman miehiä ahkerammin (Liite I). Myös korkeasti koulutetut ovat esittäneet jonkin verran useammin kommentteja kuin vähemmän koulutusta saaneet. Terveystään huonona pitävät ovat myös kommentoineet muita enemmän. Samoin ovat tehneet ne, joilla taloudellinen toimeentulo on tiukkaa.

Tutkimus kohdistui lähellä eläkeikää oleviin, joten tutkimuksen aihepiiri oli läheinen ja rohkaisi monen vastaajan esittämään kysymyksiä tai kertomaan mielipiteitään. Seuraavasta taulukosta nähdään mitä asioita avovastauksissa on käsitelty. Yleisimmin on kerrottu omasta elämäntilanteesta yleensä tai perusteltu jotakin vastausta elämäntilanteeseen liittyvällä seikalla. Seuraavaksi eniten vastaajat kysyvät tietoja omasta eläkkeestään. Tiedontarve eläketurvasta ja myös eläkeuudistuksesta on suuri, mikä näkyi selvästi eläkkeelle lähivuosina siirtyvien vastauksista. Kolmanneksi eniten oli eläkkeelle siirtymisikää koskevia vastauksia. Pääasiallisena viestinä on se, että ikärajat koetaan liian korkeiksi.

Vastaukset luokiteltiin liitteessä II kuvattuihin aihealueisiin. Vastausten sisällöstä aihealueittain saa tarkemman käsityksen luvusta 3, jossa on esitetty runsaasti esimerkkejä näihin luokkiin sijoitetuista vastauksista. Mielenkiintoisia aiheita ovat muun muassa työeläkeuudistukseen liittyvät kommentit ja pohdinnat sopivasta eläkkeelle siirtymisiästään. Monessa vastauksessa on kuvaavaa kerrontaa työoloista ja suhtautumisesta iäkkäisiin työpaikoilla ja työhyvinvointitekijöiden vaikutuksista työssä jatkamiseen.

Avovastaukset keskeisen sisällön ja vastausten lukumäärän mukaan:

- oma elämäntilanne (66)
- haluaisi erityistä tietoa omasta eläkkeestä (46)
- 60 tai 63 vuotta yläikäraja eläkkeelle siirtymiseen monessa ammatissa (27)
- eläketurvan taso (25)
- ”40 vuotta työelämässä pitäisi riittää” (21)
- lastenhoitovuodet pitäisi huomioida eläkkeessä (18)
- haluaisi lisätietoa työeläkeuudistuksesta tai yleensä eläkeasioista (16)
- kommentit tiedotuksesta ja eläkeneuvonnasta (16)
- konkreettiset toiveet esim. osa-aikaeläke, kuntoutus, työaikojen joustot (15)
- myönteinen kanta työeläkeuudistusta kohtaan (15)
- ”Nuoret ikääntyvien tilalle töihin” (14)
- kielteiset kommentit lomakkeesta (14)
- haluaisi jäädä eläkkeelle mahdollisimman aikaisin (12)
- työolosuhteet vaikuttavat työn jatkamiseen (12)
- eläketurvan kehittämiseen liittyvät kommentit (11)
- asenteet ikääntyviä kohtaan vaikuttavat työn jatkamiseen (11)
- kielteinen kanta työeläkeuudistusta kohtaan (10)
- irtisanomiset, ”eläkeputkeen” laittaminen (10)
- verot ja maksut (10)
- kommentti yleensä iäkkäiden työssä jatkamisesta (9)
- haluaisi tai aikoo jatkaa eläkkeellä ollessa työntekoa (8)
- yrittäjien (myös maatalous) eläkkeet (7)
- alle 23-vuotiaana tehty työ pitäisi huomioida eläkkeessä (6)
- eläkepolitiikkaan liittyvät kommentit (6)
- kuka päättää eläkkeelle siirtymisestä (6)
- myönteiset kommentit lomakkeesta (5)
- selitys yksittäiseen kysymykseen (4)
- haluaisi jatkaa työntekoa mahdollisimman pitkään (4)
- ulkomailla työskentely ongelma eläkkeen kannalta (3)
- terveys vaikuttaa työn jatkamiseen (3)
- muut kommentit (3)
- muut kuin työhön liittyvät asiat
- kuten harrastukset vaikuttavat työn jatkamiseen (2)
- 63–68 vuotta on liian korkea ikä eläkkeelle siirtymiseksi (1)
- 63–68 vuotta ei ole liian korkea ikä eläkkeelle siirtymiseksi (1)
- jos saa töitä jatkaa työntekoa (1)

Vastausten kokonaismäärä on 438.

Seuraavassa selostetaan lähemmin yleisimmin esiintyvien aihepiirien sisältöä.

Eniten on omaan elämäntilanteeseen liittyviä vastauksia (16 %). Esimerkiksi eläkkeelle siirtyneitä ja työttömäksi jääneitä kysely koski vain muutaman kysymyksen osalta. Monet työstä pois jääneet ovat perustelleet vähäistä kiinnostustaan kyselyyn nykyisellä elämäntilanteellaan. Tähän kohtaan on luokiteltu myös vastaukset, joissa on täydennetty vastausta johonkin yksittäiseen kysymykseen. Myös nämä vastaukset liittyvät henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen kuten terveydentilaan, poikkeuksellisiin tuloihin yms.

Eläketiedotukseen ja -neuvontaan on huomattavaa tarvetta (14 % vastauksista). Suuri osa vastauksista käsitteli omaa eläketurvaa ja eläkkeen määräytymistä uudistuksen voimaan tultua. Osa kysymyksistä oli varsin yksityiskohtaisia, kuten luvusta 3 havaitaan. Lisätietoa kaivataan myös eläkeuudistuksesta yleisemmin: keitä se koskee, kannattaako jatkaa työssä uudistuksen voimaan tultua, miten uudistus kohtelee eläkeputkessa olevia, onko vanhuuseläkkeen varhennusvähennys pysyvä jne. Myös tiedottamiseen kohdistuvaa kritiikkiä esitetään. Uudistuksesta on joidenkin mielestä tiedotettu aivan liian vähän. Tätä aukkoa on ehdotettu paikattavaksi muun muassa selkokielisellä joka kotiin jaettavalla tiedotteella. Myös tiedonkulkuun työnantajalta työntekijöille toivotaan parannusta. Kritiikkiä saa myös eläkkeen määräytymisen monimutkaisuus, mikä herättää epäilyjä järjestelmän oikeudenmukaisuudesta.

Kysely on selvästi ollut kimmokkeena eläkeuudistukseen liittyville kysymyksille ja mielipiteille. Myönteisiä kommentteja on hiukan enemmän kuin kielteisiä. Vastauksissa pidetään joustavaa eläkeikää ilmeisen hyvänä muutoksena. Hyväksi koetaan mahdollisuus itse päättää eläkkeelle siirtymisistä. Tosin osa vastaajista suhtautuu epäillen valinnanvapauteen ja kysyy kumpi todella päättää työnteon jatkamisesta, työntekijä vai työnantaja.

Joustavan eläkeiän lisäksi uudistuksessa nähdään myös muita myönteisiä piirteitä. Esimerkiksi eläkkeen karttumista nuoruusvuosien työnteosta ja lastenhoitovuosien ajalta pidetään hyvänä asiana. Myös eläkekaton poistumiseen on viitattu vastauksissa, eli hyvänä pidetään yhteensovitusrajan poistumista.

Eläkeuudistuksen ongelmaksi koetaan ennen kaikkea sen vaikeaselkoisuus. Toisaalta eläkeuudistus on kirvoittanut myös jonkin verran yksityiskohtaisempaa kritiikkiä. Eläkeläisten muutosten tempoilevuus on aiheuttanut epävarmuutta ja luottamuspulaa. Joistain vastaajista tuntuu, että eläketurvaa nakerretaan ja ehtoja kiristetään jatkuvasti. Tämä huoli jatkuvien muutosten vaikutuksesta ihmisten asenteisiin ja käsityksiin lakisääteisestä eläkejärjestelmästä nousi esiin myös uudistuksen eduskuntakäsittelyssä (Ilmakunnas ja Tuominen 2004).

Hyvin monet ovat kirjoittaneet siitä, mikä olisi sopiva eläkkeelle siirtymisikä. Sopivaa ikää kommentoidessaan vastaajat ovat vedonneet sekä työuran pituuteen että työolosuhteisiin. Tutkimuksen kohdejoukossa on paljon pitkän työuran tehneitä ja siksi monet toteavatkin, että 40 vuotta työelämässä pitäisi riittää. Perusteluna eläkkeelle jäämisen varhentami-

seen mainitaan monessa vastauksessa nuorten työllistäminen tilalle. Epäoikeudenmukaiseksi koetaan myös se, että eläkeläeistä päättävät voivat itse jäädä aikaisin eläkkeelle.

Vanhempien ikäluokkien tekemien pitkien työurien – usein raskaissa töissä – koetaan selvästi oikeuttavan aikaisempaan eläkkeellesiirtymiseen. Myönteiset asenteet varhaista eläkkeelle jäämistä kohtaan ovat vallitsevia. Tätä osoittaa myös Työeläkevakuuttajat TELA:n tutkimus vuodelta 2001. Enemmistö työikäisistä vastaajista arvioi sopivaksi eläkkeelle siirtymiseksi nykyistä eläkeikää huomattavasti alemman iän (Työeläkeasenteet 12/2001, 9).

Tämän raportin vastaajista monet kirjoittavat siitä, kuinka työolosuhteet tai asenteet ikääntyviä kohtaan vaikuttavat työssä jatkamiseen joko yleensä tai heidän omalla kohdallaan. Raskaista työoloista pitäisi vastaajien mielestä päästä aikaisemmin eläkkeelle. Jotkut puhuvat jopa ammatillisten eläkeikien puolesta. Tällaisina ammatteina mainitaan muun muassa sairaanhoitaja, autonkuljettaja, metsuri ja tarjoilija.

Työssä jatkamisen tukemiseksi ehdotetaan myös konkreettisia toimenpiteitä esimerkiksi lisälomia, -vapaita ja kuntoutusta. Aikaa halutaan enemmän itselle ja myös lastenlasten ja omien vanhempien hoitamiseen. Enemmän toivotaan myös kannustusta työssäkäynnin jatkamiselle. Useilla kun ei mielestään ole valinnanmahdollisuutta käytännössä, vaan työnantaja päättää asiasta. Myös työkavereiden asenteilla voi olla jatkamispäätöstä tehdessä suuri merkitys.

Ilahduttavaa on sen sijaan se, että työntekohalukkuutta näyttää joiltakin löytyvän vielä eläkkeelle jäätyä. Vastaajat vaikuttavat jo muutenkin kovasti elämänsä aikana töitä tehneiltä.

Odotetusti myös eläketurvan tasoon ja eläketurvan riittävyys kiinnitettiin vastauksissa huomiota. Huolestuneita ollaan tietenkin oman eläkkeen riittävydestä, mutta toisaalta joidenkin muiden suuret eläkkeet harmittavat. Eläkkeen pienuus näyttäisi olevan osalla vastaajia motiivina käydä työssä vielä eläkkeellä ollessa. Uudistuksen voimaan tultua lisätulojen hankkiminen eläkkeellä ollessa kerryttää samalla uutta eläkettä.

Taustatekijöiden (sukupuoli, koulutus, terveys ja työn raskaus) mukaan tarkastellen voidaan todeta, että naiset ovat kysyneet jonkin verran useammin omaa eläkettään koskevia asioita. He ovat myös luonnollisesti useammin sitä mieltä, että lastenhoitovuodet pitäisi huomioida eläkkeissä.

Koulutustason mukaisiin eroihin liittyy myös se, että ruumiillisesti raskasta työtä tekevät kannattavat useammin ammatillisia eläkeikiä. Mitä alhaisempi koulutus vastaajalla on, sen useammin vastaaja on sitä mieltä, että 40 vuoden työuran pitäisi riittää ja että tarvittaisiin ammatillisia eläkeikiä raskaisiin töihin. Samoin terveystään huonona pitävät kannattavat hieman useammin ammatillisia eläkeikiä sekä työnteon jatkamista tukevia toimenpiteitä.

3 Avovastaukset aihepiireittäin

Omaan elämäntilanteeseen viitattu usein

Suuri osa vastaajista (66) kirjoitti ensisijaisesti omasta elämäntilanteestaan. Tässä ikäluokassa (syntyneet vuosina 1940–45) monet ovat jo eläkkeellä tai eläkkeelle siirtyminen on pian lähellä.

Eläkkeellä olevilta kysyttiin tutkimuksen lomakkeessa vain, minkä ikäisenä he ovat siirtyneet eläkkeelle sekä tuloihin liittyviä asioita. Työeläkeuudistuksesta pyydettiin kannanottoa vain siihen, arvioivatko he 63 vuoden iän jälkeen kertyvän 4,5 % korotetun karttuman kannustavan ihmisiä jatkamaan työssä pitempään. Työssä olevilta kysyttiin huomattavasti laajemmin eläkeuudistuksesta.

Osa eläkkeelle jo olevista tai kohta eläkkeelle siirtyvistä (8 vastaajaa) ovat kirjoittaneet kommenttikohtaan, että eivät enää halua arvioida (yhden kysymyksen vertaa tai laajemmin) eläkeuudistukseen liittyviä asioita. Tärkeimmältä tuntuu se, että oma eläke on taattu ja tiedossa.

Eläketiedotusta ja neuvontaa tarvitaan lisää

Toiseksi eniten vastaajat (46) halusivat lisätietoa omasta eläkkeestään. Eläkeuudistus kiinnostaa myös yleisemmin, paitsi omalta kohdalta. Monet vastaajat (14 vastaajaa) toivoivat, että tulevasta eläkeuudistuksesta jaettaisiin enemmän tietoa. He kokivat saaneensa liian vähän tai vaikeaselkoisia tietoja. Joissain vastauksissa toivottiin ennen eläkeuudistuksen voimaantuloa jokaiseen kotiin jaettavaa tiedotuslehteä.

Olisi tärkeää saada selkokielistä tietoa eläke – ”systeemeistä” ennen vuotta 2005, esim. jokaiseen talouteen jaettava tietoisuus -lehti.

Selkokielinen opas joka kotiin eläkeuudistuksesta. Ja miten voi menetellä oman eläkkeen kanssa, jatkaako työtä vai ei.

Lisäksi kommentteihin sisältyi yleisiä työeläkeuudistukseen liittyviä kysymyksiä esim. koskeeko työeläkeuudistus myös YEL-vakuutusta ja onko valtion eläkeuudistus jo lyöty lukkoon. Enemmän tietoa toivottiin myös yksityisten ihmisten eläkkeisiin liittyvistä asioista esim. miten uudistukset koskevat ennen vuotta 1950 syntyneitä. Kysyttiin myös sitä, onko työssäkäynti mahdollisista ja kannattavaa eläkkeellä ollessa.

Osa vastaajista tarvitsisi myös henkilökohtaista neuvontaa ennen eläkkeelle siirtymistään. Kuten eräs vastaajista asian ilmaisi: hän ei ole ihan selvillä miten eläke lasketaan –

mitkä asiat todella vaikuttavat lopulliseen eläkkeeseen kuten se, koska jää pois työelämästä ja miten. Myös eläkeotteita kaivataan (7 kommenttia) tai niiden maksullisuus harmittaa.

Miksi ei tule automaattisesti eläketietoa, kun täyttää 50 ja 60 vuotta, kun täytin 40 silloin tuli tiedote. Olen jostain lukenut että tieto tulee pyytämällä kyseessä olevina vuosina.

Useat kommentoijat kysyvät suoraan omaan eläkkeeseensä vaikuttavista asioista. Näitä kysymyksiä on noin 30. Työeläkeuudistuksen osalta haluttiin tietää esim. seuraavia asioita:

- mitä esim. 4,5 % lisäkorotus 63 vuoden jälkeen merkitsee omalla kohdalla
- otetaanko eläkkeen laskennassa huomioon lasten hoitoon käytetty aika
- miten Kelan vanhuuseläke, työeläke ja leskeneläke sovitetaan yhteen
- säilyykö yksilöllinen varhaiseläke
- jos jää eläkkeelle 62-vuotiaana pieneneekö karttunut eläke 7,2 % vain tämän 62–63 vuoden välillä, vai koko loppu eliniän ajaksi
- miten kuntien, valtion, järjestöjen ja yritysten palveluksessa karttuneet eläkkeet yhteen sovitetaan
- minkä ikäisenä voi jäädä osa-aikaeläkkeeltä vanhuuseläkkeelle

Jotkut omaa eläkettä koskevista kysymyksistä olivat hyvin henkilökohtaisia, kuten seuraavat:

Tarvitsen fakta tietoa jos joutuu lomautetuksi ollessa osa-aikaeläkkeellä (syntynyt vuonna 1940). Kiitos tiedosta!

Olen epätietoinen, jos on valinnut 60 vuotta eläkkeelle jäänti-ikäsi. Voiko jatkaa samassa työssä vähän pitempään? Muuttuvatko ehdot? Voiko itse valita, milloin jää pois? Kohdallani olisi järkevää jatkaa työtä eläkeikään asti eli noin puoli vuotta.

Täytän 65 vuotta vuonna 2006. Kiinnostaisi tietää miten minun pitäisi jäädä pois työelämästä esim. 63 vuotta täytettyäni, että saisin täyden eläkkeen. Jos olen ansiosidonnaisella päivärahalta 500 päivää, miten tämä vaikuttaa eläkkeeseeni. Apua mistä tällaista tietoa saisi.

Olen 63-vuotias. Jään putkeen xx. päivänä marraskuuta. Kysyisin paljonko minulle tulee eläkettä sitten, kun täytän 65 vuotta? Kiitos.

Vaikuttaako eläkeuudistus myös minun eläkkeeseen, kun jään eläkkeelle 2005 elokuussa. Miten se muuttuu, kun aikaisempi tieto on että 1941 vuonna syntyneet menevät vanhalla järjestelmällä. Vaikea kysymys?

Nykyisen lain mukaan jäisin eläkkeelle 1. päivänä helmikuuta vuonna 2005. Vaikuttaako yhden kuukauden uuden lain piirissä eläkkeen määrään tai eläkkeelle siirtymisaikaan.

Kunnallinen eläkelaitos on vahvistanut eläkeiän ja päivän ammatillisen eläkeiän perusteella. Ei kai se muutu, vaikka onkin kyseessä vuosi 2005. Etukäteistiedoissa on ollut tieto, että ei vaikuta. Onko tieto ollut väärä?

Eläketiedotus ja -neuvonta saa kommentoijilta sekä ”ruusuja että risuja”. Esimerkiksi Eläketurvakeskuksen Internet-sivuja sekä moititaan että kehutaan:

Kiitos Eläketurvakeskuksen ja työeläkeyhtiöiden palvelualttiuteen ja hyvään internet-infoon esimerkein.

Miksi 2005 eläkeuudistuksesta on tiedotettu erittäin vähän. Esim. Eläketurvakeskuksen internet -sivulta ei ole löytynyt selkeää tietoa! Onko eduskunta hyväksynyt kyseisen lakiesityksen? Mielestäni eläkeneuvojien pitää saada koulutusta, että heiltä saa luotettavaa tietoa myös uudistuksista.

Jotkut harvat vastaajista myöntävät suoraan, etteivät ole ottaneet eläkeasioista selvää.

En tiedä mitään eläkkeistäni, kun en ole viitsinyt ottaa selvää. Tietoa toki olisi saatavilla.

Muutamassa kommentissa jopa väitetään, että tiedot ovat harhaanjohtavia tai asioita salataan.

Eläke infot, joita nyt järjestetään eivät vastaa oikeasti (= piilotellaan): - Mitä tarkoittaa ”Normeeraus” vuoden 2004 lopussa? Ihmettelen!? – Puhutaan 4,5 % kertymästä vuoden 2005 alusta. Sanokaa suoraan, että samalla nousee ”eläkemaksu” –henkilölle ja että vasta täysi vuosi antaa 4,5 %.

Mielestäni eläkkeen laskeminen on aikamoista ”salatietoa”. Tietoa saa kyllä soittamalla eri virastoihin. Lisäksi tiedon kulku työnantajalta työntekijälle ja virastoille on kangerrellut.

On väitetty, että eläkkeen voi laskea vain asiaan perehtynyt alan ammattilainen. Miksi näin? Voidaanko siis, eläke määrätä ns. pärstäkertoimen mukaan?

Kommentteihin sisältyi myös ehdotuksia, kuten että valtion, kunnan ja yksityisen sektorin työsuhteista karttuneista eläkkeistä saisi tietoa yhdestä paikasta ja yhdellä kertaa. Toiseksi toivottiin että osa-aikaeläkettä tuotaisiin enemmän julki, koska moni haluaisi sille ja työnantajatkin tuntuvat suhtautuvan myönteisesti.

Työeläkeuudistuksesta myönteisiä kommentteja enemmän kuin kielteisiä

Myös työeläkeuudistusta on kommentoitu. Erityisesti joustavasta eläkeiästä on mielipiteitä. Sopivaa eläkeikää on pohdittu myös yleisemmin. Työeläkeuudistuksessa harmittaa eniten sen vaikeaselkoisuus. Lisäksi eläkejärjestelmän kehittäminen on aiheuttanut epävarmuuden ja epäluottamuksen tunnetta.

Osa eläkeuudistusta koskevista kommentteista on lyhyitä ja nasevia. Eläkeuudistusta kommentoidaan esimerkiksi joko oikeansuuntaiseksi tai hyväksi asiaksi (4 vastausta). Myönteisiä kommentteja on kaiken kaikkiaan 15. Kielteisiä kommentteja on jonkin verran vähemmän (10).

Tämä eläkeuudistus on todella hyvä ratkaisu. Yllättävän vähän ihmiset vielä tietävät tästä tulevasta uudistuksesta. Itse sain tiedon Eläketurvakeskuksen korvamerkki lehdestä.

Erityisesti joustava eläkeikä saa kiitosta. Kuusi vastaajaa kommentoi sitä hyvin myönteisesti.

Pidän siitä että pääsee vanhuuseläkkeelle 63-vuotiaana.

Joustava eläkeikä on ihan hyvä uudistus ja harkitsemisen arvoinen asia. Saan täyden 60 % eläkkeen 63-vuotiaana. Mikäli jatkaisin olisi 82,5 %, mikäli olen oikein asian ymmärtänyt.

Joustava eläkkeelle siirtymisikä saa osalleen paitsi myönteisiä kommentteja myös joitain kielteisiä kannanottoja. Yhtenä työeläkeuudistuksen huonona puolena on tuotu esiin, että se tuntuu pakottavan ihmisiä jatkamaan työtä ääriarjoille asti kuten eräs kommentoija asian ilmaisee. Tässä yksi kommentti, joka liittyy 68 vuoden eläkeikään:

Kukaan ”täysipäinen” ei voine kuvitella, että 68 vuoden tavoite-eläkeikä olisi realistinen nykytyöelämässä. Paljon pitää tapahtua muutosta sekä työnantajien asenteissa, että johtamisjärjestelmissä, että ihmiset jaksaisivat työssä 60 ikävuoden jälkeen, ts. ”urheilukilpailut” on korvattava muunlaisella johtamisella. Eri asia on, että koko eläkeuudistuksen primääri tavoitteena lienee maksettavien eläkkeiden tason merkittävä alentaminen.

Osa vastaajista (9 vastaajaa) ovat pohdiskelleet yleisesti iäkkäiden työssä jatkamista. Paitsi työuran pituudella myös työolosuhteilla on suuri paino kommentoijien mielipiteissä siitä, kuinka kauan työssä jatketaan ja mikä on sopiva eläkkeelle siirtymisikä. Terveystilalla

on tietenkin myös suuri merkitys, vaikka sitä ei aina mainita. Joillekin tietty eläkeikä tuntuu vain sopivalta. Useat korostavat sitä, että he haluavat olla terveitä ja hyväkuntoisia vielä eläkevuosinaan.

Jos eläkeikää nostetaan, tulisi huomioida työn raskaus ja vastuu. Samoin myös se, miten pitkän työhistorian ihminen on jo elämässään tehnyt. Omalla kohdallani tuli täyteen yli 46 vuotta verokirja-tienaa ja se on pitkä aika. Jaksaminen ja tekemisen halu riippuu suuresti henkilön terveydestä. Omalla kohdallani olen saanut olla todella terveenä! Mutta oli helpotus päästä pois, kun 63 tuli täyteen!

Eläkeikä korkeintaan 63 vuotta. Vaikka itse olen ollut aina terve ja työkykyinen, en millään haluaisi olla töissä pitempään. Ihmisellä pitää olla mahdollisuus nauttia myös eläkevuosista. Ei vain työ ja kuolema.

Eläkeikää tulisi ehdottomasti alentaa, kukaan työnantaja ei ole kiinnostunut yli 55-vuotiaista. Ollaan synnytty myös elämään eikä ainoastaan työtä tekemään, kun niitä terveitä eläkepäiviä ei useinkaan niin monia ole.

Kyllä jokaisen pitäisi päästä eläkkeelle ennen kuin on liian huonokuntoinen nauttimaan siitä.

Mutta kuka päättää eläkkeellesiirtymisestä? Onko työntekijällä itsellään oikeus päättää, koska hän jää eläkkeelle 63–68 vuoden iän välissä? Kuusi kommentoijaa on pohdiskelut asiaa.

Olisi tärkeä tehdä selväksi, kumpi osapuoli päättää, voiko halutessaan työskennellä 68-vuotiaaksi.

Mielestäni on turhaa ja tyhmää kysyä työntekijän ratkaisusta jäädä eläkkeelle tai jatkaa työssä siihen ja siihen asti!! Kysykää työnantajilta, pitävätkö työssä edes 65-vuotiaista! Tervettä ihmistä ja työhaluista. Tiedän, eivät halua pitää!!! Ulos vaikka millä konstilla työn kokemus on heille myrkkyä, kuin punainen vaate. Uskollisuus ja rehellisyys on pahe! Turhaa on uudet lait tätä näkymää vasten!! Valintaa ei ole!!

Eläkkeelle siirtyminen (xx.4.2005 uuden eläkelain mukaan). Voiko työntekijä todella päättää jatkaako hän, yli eläkeiän 65 vuotta vai ei. Minulle ei kukaan kerro!! Täytän 63 vuotta xx.12.2004. Ketä koskee siitä ei ole täsmällistä tietoa.

Tässä esimerkki konkreettisesta tilanteesta:

Olen (XXX) palveluksessa vielä vuoden 2003 loppuun asti. Tämän jälkeen jään työnantajani osoittamalle varhaiseläkkeelle. Työsuhteeni päättyy saneerauksen seurauksena, kun työnantajani antoi eläkepaketin. Normaali eläkeikäni olisi ollut 63 vuotta eli eläkkeelle lähtöäni aikaistettiin 1 vuodella 2 kuukaudella. Olen täysin terve, työkykyinen, työhaluinen, ammattitaitoinen ja pidetty työntekijä ja olisin ollut valmis jatkamaan työssäoloa vielä 63 vuoden jälkeenkin vaikkapa aina 68-vuotiaaksi asti, mutta työnantajani taholta oli jyrkkä ei. Jos en olisi hyväksynyt eläkepakettia olisi

seurauksena ollut irtisanominen. Ihmettelenkin puhetta tiedotusvälineissä ja kirjoittelua lehdissä, missä ministerit ym. viisaat toivovat ihmisten jaksavan tehdä töitä pidempään, koska mukamas on uhkaamassa työvoimapula...

Uudistuksessa nähdään joustavan eläkeiän lisäksi myös muita myönteisiä piirteitä.

Hyvä, että yhteensovitusprosentti poistuu sekä että eläkettä kertyy myös nuoruusvuosilta ja kaikenlaisista töistä, kuten kotitalous- ja maataloustöistä. Yksinäisten ihmisten eläketurva jää kyllä pienemmäksi kuin perheellisillä, jotka saavat puolisonsa kuoltua osan hänen työeläkkeestään. Siinä olisi kyllä parantamisen varaa. Naimattomia on sorjettu koko ajan.

Paitsi, että nuoruusvuosilta alkaa karttua eläkettä, on hyvä että tulevaisuudessa myös lastenhoitovuodet kartuttavat eläkettä. Vastaajat kokevat sen epäoikeudenmukaisesti, ettei alle 23 -vuotiaana tehty työ kartuta eläkettä. Tätä asiaa kommentoidaan yleisesti. Samoin sitä, ettei lastenhoitovuosilta ole karttunut eläkettä (18 kommenttia). Tässä kaksi tyypillistä kommenttia:

Olen paikinut töitä 16-vuotiaasta alkaen ilman nykyisen kaltaisia äitiyslomia tai muita perhe-etuuksia. Veronmaksajana olen yhteiskunnalle kelpaanut. Tunnen tulleen petetyksi, jos eläkkeelle pääsyt siirryt päiväakkään tai eläkkeeni vähennetään. Täysin väärin on sekin, ettei työvuosiksi lasketa alle 23-vuotiaana tekemiäni töitä. Opintotukien puuttumisen vuoksi olen opiskeluni lukiota myöten rahoittanut itse.

Olen tehnyt kokopäivätyötä 14 ikävuoden ja 23 ikävuoden välisen ajan ja siitä ei kerry eläkettä. Olen ollut kymmenen vuotta pienten lasten kotiäitinä pois työelämästä ja myös siitä ei kerry eläkettä. Nämä ovat epäkohtia jotka mielestäni esim. kotiäitien kohdalla pitäisi voida korjata jälkikäteen.

Kritiikkiä eläkeuudistusta kohtaan tulee lähinnä siitä, että uudistus on liian monimutkainen. Myös tästä on nasevat kommentit:

Melkoisen monimutkainen ja vaikea viidakko tavalliselle ”pulliaiselle”. Yksinkertaistettavaa olisi paljon.

Pitää olla vähintään eläke alan tohtorin tutkinto, että ymmärtää kaikki eläkelakien koukerot.

Eläkeuudistukseen ollaan pettyneitä, koska sen piti tehdä järjestelmää yksinkertaisemmaksi.

Eläkeuudistuksen piti yksinkertaistaa, mutta nyt tuntuu, että kaikkine siirtymäsäännöksineen tulee entistä monimutkaisemmaksi. Palkattomilta jaksoilta karttuva eläke on pelkkää silmänlumetta: vuosien hoitovapaalta/opiskelusta alle 10 e/kk!!

Eläkeuudistus on kirvoittanut myös jonkin verran yksityiskohtaisempaa kritiikkiä. Peräti neljän kommentoijan vastauksissa on kritiikkiä siitä, että ne jotka asioista päättävät, samoin kuin yritysten johtajat, jäävät itse muita aikaisemmin eläkkeelle.

Ihmettelen, että samat ihmiset, jotka puhuvat myöhäisen eläköitymisen puolesta ovat itselleen hankkineet (usein työnantajan kustantamana) lisäeläkkeen, jonka turvin jäävät eläkkeelle jo 50–55-vuoden iässä.

Tässä on vielä yksi mielipide päättäjiin liittyen:

De som sitter och höjer pension ålder borde läggas i arbete till 99 års ålder med 12 timmar arbetsdag.

Lisäksi eläketurvan kehittäminen on aiheuttanut monelle vastaajalle (yhteensä 8 kommenttia) epävarmuuden tunnetta ja epäluottamusta eläkejärjestelmää kohtaan.

Mikään aikoinaan sovittu asia eläkkeelle jäämiseen liittyen ei pidä paikkaansa nykyään. Yksipuolisesti muutetaan ehtoja ja aina työntekijän häviöksi. Mihinkään ei voi luottaa missään vaiheessa. Eläkkeelle jääminen on kuin rangaistus pienentämällä eläkkeen määrää ja ehtoja kiristämällä.

Kun työvuosia on 40–45 pitäisi päästä eläkkeelle ikää katsomatta jos henkilö sitä itse haluaa, eikä aina kiristää niillä prosenteilla ja kertymillä, että et saa sitä ja tätä jos et tee hautaan asti töitä.

Ihmettelen suuresti mitenkä näiden eläkkeiden kanssa Eläketurvakeskuksen puolelta veivataan ja laitetaan pienen ihmisen pää sekaisin. Vuonna -89 annettiin mahdollisuus valita eläkeikänsä sen paremmin selittämättä niiden vaikutuksia eläkkeeseen. Valitsin 60 vuotta. Tuli tieto, nyt kun olet tämän valinnut, niin et voi sitä mitenkään muuttaa! Tuli vuosi oliko se -94 vai -95, niin tuli jälleen tieto, että voitkin valita uudestaan, mutta sen minkä olin valinnut ja allekirjoittanut, niin en katsonut sitä sillä hetkellä tarpeelliseksi mennä muuttamaan. Joten ihmetykseni on suuri. Eläketurvasta tuli sitten tieto että jääinkin 62-vuotiaana eläkkeelle, joten sieltä päin voi veivata ja muuttaa näitä asioita aivan mielin määrin. Nyt sitten pykälissä ilmenee, että jos jää 63-vuotiaana niin eläkkeesi on 7,2 % isompi ja siitä eteenpäin 4,5 % vuosi, joten ihmettelenpä vain.

Yksi kommentoijista kirjoittaa mm. että olisi ollut hyvä kysellä eläkeuudistuksesta ennen kuin laki päätettiin. Eläkeuudistuksesta valmistelleet saavat myös oman osansa kritiikistä.

Eläkeasiat kuuluvat eduskunnan päätettäviin asioihin. Työmarkkinajärjestöt ja Puron porukat pois niiden valmistelusta.

Halveksin tätä suurten ikäluokkien syyllistäjä-joukkoa – Puro mukaan lukien. Suuri osa meistä on loppuunpuristettuja ja työnantajien, joko saneeraamia tai saneerauslistalla pitämiä.

Pitkän työuran tehneet eläkkeelle – nuoria tilalle

Hyvin monet vastaajat ovat kommentoineet sitä, mikä on sopiva eläkkeelle siirtymisikä joko yleensä tai heidän omalla kohdallaan. Tässä yleisintä on ollut vedota työuran pituuteen ja useat (21 vastaajaa) ovat sitä mieltä, että sen pitäisi vaikuttaa enemmän eläkkeellesiirtymisikään. Monet ovat kirjoittaneet lomakkeeseen, että 40 vuotta työelämässä pitäisi riittää. Jotkut mainitsevat myös, että työssäolovuosien määrän pitäisi vaikuttaa enemmän eläkkeen suuruuteen.

Eläkkeen suuruuteen saisi vaikuttaa koko työhistoria. Esim. 16-vuotiaana töihin ja 62-vuotiaana eläkkeelle (46 vuotta) olisi oltava eläkkeeseen korottava tekijä.

Mielestäni on väärin, että toinen joutuu tekemään työtä lähes 50 vuotta, joku toinen 30–35 vuotta täyden eläkkeen saadakseen.

Yli kymmenessä kommentissa ollaan sitä mieltä, että nuoria pitäisi ottaa enemmän vanhojen työntekijöiden tilalle työelämään.

Eläkkeelle on syytä siirtyä, jotta nuoremmat saisivat pysyviä työpaikkoja. Omaan perustyötä voisi kyllä hyvin tehdä pidempäänkin, mutta nykyinen työelämä on melkoista myllerrystä – muutoksia muutoksen vuoksi. Ihmettelenpä, miten pitkään nuorempi polvi jaksaa.

Ihmettelen trendiä, että vanhat, eläkkeensä ansainneet pakotetaan töihin kuolemaan asti, kun taas nuoret raavaat miehet ja naiset nostavat toimeentulonsa erilaisilta luukuilta ja lorvivat yöt, nukkuvat päivät vailla ajatustakaan mennä töihin! Edes kysyä töitä.

Miksi pitää vanhoja olla työelämässä yli 60-vuotiaana kun nuoria ihmisiä on työttömänä oma ikäryhmäni on aloittanut työssä käymisensä ja verojen maksun 15–16-vuotiaana.

Mielestäni eläkeikärajaa ei tulisi nostaa. Pääsisivät nuoret ihmiset töihin. Vanhemmat, kauan töitä tehneet ehtisivät vielä jonkinlaisessa kunnossa ollen nauttia eläkepäivistä.

Kaikki eläkettä saavat, olisi velvoitettava olemaan myös eläkkeellä (ei missään palkkasuhteessa). Näin vapautuisi työtä nuoremmille.

Työolosuhteet ratkaisevia tekijöitä työssä jatkamisessa

Suuri osa kommentoijista on tehnyt selvästi raskaita töitä, joista halutaan aikaisemmin eläkkeelle. Muuten keskeisiksi tekijöiksi työssä pysymiselle nousevat esimerkiksi muutokset työelämässä, jotka rasittavat. Tärkeitä ovat myös työnantajien ja työkavereiden asenteet ikääntyviä kohtaan. Irtisanomisen ja ”putkeen laittamisen” uhasta on myös useita mainintoja.

Hyvin monessa vastauksessa (27 kommenttia) vedotaan siihen, että tietyissä fyysisesti tai henkisesti raskaissa ammateissa pitäisi olla alhaisempi eläkeikä. Näistä ammateista mainitaan esim. sairaanhoitaja, autonkuljettaja, metsuri ja tarjoilija. Eri ammattialoista mainitaan metalli- ja rakennusala. Eläkkeelle jäämisen yläikärajaksi ehdotetaan usein 60 vuotta. Lisäksi joissain kommentteissa toivottiin myös, että urakkatyön ja vuorotyön raskaus otettaisiin huomioon eläkeikää määrättäessä.

Eläkkeelle pääsy pitäisi olla helpompaa ammateissa, jotka ovat henkisesti ja fyysisesti raskaita. Esim. tarjoilijan ammattia ei voi ajatellakaan 60 vuoden jälkeen monessakaan työpaikassa.

Jos tekee 3 vuorotyötä vanhusten parissa 40 vuotta saisi eläkeikä olla 60 vuotta. Kyllä säännöllinen yötyö alkaa olla raskasta. Myös yksityisellä puolella.

Hoitoalan työläisenä en ymmärrä eläkeiän nousua – hoitotyö on kuluttavaa ja harvan fyysinen, psyykinen kunto kestää työn vaativuuden ja jatkuvan muutoksen ja uudistuksen tarpeen.

En tunne ainuttakaan metsuria joka olisi ollut työssä vanhuuseläkkeelle asti. Sairaudet tulee ennemmin.

Teollisuuden kunnossapidossa ei päästä 60 vuoden ikään työelämässä. 38 vuoden aikana vain 2 pääsi 65-vuotiaaksi. Osa kuolee syöpään tai muuhun tautiin ja loput on, joko osa-aikaeläkkeellä tai vajaa työkykyisiä. Nyt on liian myöhäistä puuttua asiaan. Olisi pitänyt puuttua 30 vuotta sitten, jolloin tehtiin pitkiä päiviä huonoissa työolosuhteissa. Olen osa-aikaeläkkeellä ja vajaatyökykyinen. Meillä pitäisi olla eläkeikä 60 vuotta.

Eläkeikä täytyy määritellä työssä jaksamisen perusteella, siis kuinka raskasta työ on. Kyllä valtion viroissa jaksaa istua 70-vuotiaaksi vaan teollisuudessa ja raskaissa töissä riittää 50 vuoden ikä.

Näiden kommenttien lisäksi työn raskaus ja muutokset työelämässä nousivat esiin yli kymmenessä muussa vastauksessa, jotka eivät liittyneet niin kiinteästi tiettyihin ammatteihin tai ammattialoihin. Myös työn henkinen vaativuus uuvuttaa.

Nykyisissä taloudellisissa oloissa en usko edes ns. nuorilla ikäluokillakaan (puhumattakaan minun ikäluokastani) olevan suurta kiinnostusta eläkeiän siirtämiseen myöhemmäksi, sillä kuluneiden 40 vuoden kuluessa työolosuhteet ovat muuttuneet useampaan otteeseen niin perusteellisesti ettei suurimmalla osalla löydy enää joustavuutta ja tarmoa jatkaa pidemmälle, paitsi jos henkilökohtaiset taloudelliset ole kerta kaikkiaan siihen pakottavat. Työolosuhteet ovat nykyisin erittäin hyvät.

Työelämän pakkotahtisuus ja ”tuloksen tekeminen” näännyttävät asiantuntijatyövoiman. – Mistä osaajat tilalle.

Työolosuhteiden ja oman terveyden lisäksi myös seuraavilla asioilla uskotaan olevan merkitystä työnjatkamishalukkuuteen: työnantajien ja työkavereiden asenteet ikääntyviä kohtaan, muu työilmapiiiri, johtamisjärjestelmät, muutokset kuten irtisanomiset ja ”eläkeputkeen laittamiset”. Seuraavassa kommentissa on lueteltu melkein kaikki tärkeimmät:

Kaikkiin tulevaisuudessa tehtäviin päätöksiini vaikuttaa: terveydentila, työilmapiiiri ja asenne ikääntyviin. Jos on paha olla, parasta lopettaa, muuten työ on mukavaa.

Kymmenessä kommentissa mainitaan syrjivät asenteet ikääntyviä. Yhdessä vastauksessa sanotaan syrjinnän kohdistuvan nimenomaan iäkkäisiin naisiin.

Ihmisen ikä on rajallinen ei sitä voi kokoikänsä työtä tehdä. Jokaiselle kuuluu myös eläke ja eläkeaika. Työnantajat eikä työkaverit ole kiinnostuneet vanhasta työntekijästä. Nuori, terve, iloinen, osaava on kaikkien toivomus.

Kts. kysymys 3 = raha ei ratkaise työssä jatkamista, vaan ”vanhojen” työntekijöitten osaamisen arvostaminen ja hyötykäyttö. Työnantajat haluavat vanhojen tilalle ”nuorta verta”, jota voi juoksuttaa kuinka tahtoo - ! Surullisena seuran työni jatkajien ahdinkoa. Vaikuttakaa siis työnantajien asenteisiin, että he kannustavat vanhoja työntekijöitä ihan oikeasti jaksamaan.

Jossain vastauksissa vedotaan myös siihen, että eläkeiän nostaminen on turhaa, niin kauan kuin työnantajien asenteet ja käytännöt eivät muutu. Irtisanomisen tai ”eläkeputkeen laittamisen” uhka mainittiin kymmenessä vastauksessa.

On turhaa yrittää nostaa eläkeikää, ellei työnantajan asenne muutu. Ensimmäiseksi potkaistaan ulos ne, joilla on mahdollisuus päästä työttömyysputkeen.

Työnantajan asenteiden pitäisi muuttua, vanhemmat vähennetään ensin, ei useinkaan ole kyse henkilön omista työhaluista.

Valitettavasti kuntapuolella ei ole kovin halukkaita pitämään suoritusporrasta työssä yli normaalin eläkeikärajan 62 vuoden!!

Ehdotettiinpa yhdessä vastauksessa myös sitä, että työnantajan tulisi saada tuntuvaa hyvistystä siitä, että kannustaa työntekijää jatkamaan yli 63- tai 65-vuotiaaksi. Myös eläkeikäisiä työntekijöitä tulisi kannustaa.

Tänä päivänä työelämässä on ”muotia” jäädä eläkkeelle mahdollisimman aikaisin” ja ”mahdollisimman terveenä”. Työntekoa ei arvosteta vaan halutaan ainoastaan rahaa tekemättä tuskin mitään. Siksi eläkeikäiset työtätekevät pitää palkita koska hekin pitävät yllä meidän hyvinvointiyhteiskuntaamme ja jopa sen ”vastuuttomiakin”.

Vastaajien eläkkeelle siirtymisaikeet

Omat eläkkeelle jääntiaikeet ovat myös askarruttaneet vastaajien mieltä. He ovat myös pohtineet syitä, miksi haluavat joko lopettaa tai jatkaa työntekoa. Mielenkiintoisia ovat myös toimenpiteet, joita ehdotetaan, jotta työntekoa voisi jatkaa mahdollisimman pitkään.

Osa vastaajista (24 vastaajaa) on kertonut kommentteissa omista eläkkeelle jääntiaikeistaan. Vastaukset jaoteltiin ensinnäkin niihin, jotka haluaisivat jatkaa työntekoa mahdollisimman pitkään. Toisena ryhmänä ovat ne, jotka haluaisivat jäädä eläkkeelle mahdollisimman aikaisin, kuitenkin viimeistään 63- tai 65-vuotiaana. Kolmantena ryhmänä ovat ne, jotka haluaisivat työskennellä vielä eläkkeellä ollessaan. Mahdollisimman pitkään työtä jatkavia on neljä. Tässä on positiivisin vastaus:

Olen koko ikäni tehnyt päätoimeni lisäksi lisätyötä. Jos terveyteni pysyy ennallaan olen hyvin kiinnostunut jatkamaan työssä 63 ikävuoden jälkeen. Silti pidän päivittäin kunnostani huolta. Harrastamalla liikuntaa ja rentouttavaa lukemista, käsitöitä ja ystävyyssuhteita. Lapset ovat tärkeitä.

Vastaajista yli kymmenen on sillä kannalla, että jäisi eläkkeelle joko 63–65-vuotiaana tai niin pian kuin mahdollista.

Olen asennoitunut siten, että mikäli terveys ei petä olen töissä 63-vuotiaaksi. Itse olen maksanut 2 % eläkekassamaksua 23-vuotiaasta, joten 63-vuotiaana pääsisin eläkepäiville.

63-vuotiaana vanhuuseläkkeelle 41 työvuoden jälkeen olisi sopiva, tuskin jaksan 65-vuotiaaksi saakka.

Jos olisin terve ja kokopäivätyössä niin tekisin työtä normaaliin eläkeikään saakka. Minulla on monenlaisia sairauksia, en tunne olevani työkykyinen. Olen ollut 43 vuotta jatkuvasti työssä. Alkaisi jo riittämään.

Työrupeaman loppuvuodet, heikosti palkattua epävarmaa ansiota. Erittäin raskaat työajat. Lähtisin mielellään aikaisemmin eläkkeelle, mutta se vaikuttaa liikaa pienentävästi eläkkeen suuruuteen, pitäisi ottaa paremmin huomioon aikaisemmat ansiot. Toisaalta kaikki eivät jaksa vaikka haluaisivat.

Ei minkäänlaista tietoa eläkkeelle siirtymisestä ja mahdollisesta iästä tehnyt työtä yli 40 vuotta. Eikä jaksa enää töitten jälkeen tehdä kotona yhtään mitään!

Joissain kommentteissa harmiteltiin myös sitä, että on niin vaikeaa päästä työkyvyttömyyseläkkeelle.

Sairaseläkkeelle ja osa-aikaiselle sairauseläkkeelle siirtyminen tehty liian vaikeaksi. Ei pääse vaikka tarvetta olisi. Pitää olla sairaana töissä.

Sairaat pitkään työtä tehneet on päästettävä eläkkeelle, työntekijän oman kuntoarvion ja omalääkärin lausunnon perusteella! Nyt työläinen joutuu sinnittelemään työssä jaksamisen ääriajoilla, koska vakuutuslääkäri on osannut potilasta näkemättä tehdä kielteisen eläkepäätöksen.

Miksi sitten itse halutaan eläkkeelle? Mainitut syyt ovat pitkälti samoja, joita esitettiin kun pohdittiin yleisemmin sopivaa eläkkeelle jäämisikää. Näitä ovat työolosuhteet, asenteet ikääntyviä kohtaan sekä irtisanomisesta ("eläkeputkeen laittaminen"). Tässä joitakin:

Ikäsytyntä, hienovaraisesti ilmaista halu päästä minusta eroon työpaikalla, ajaa eläkkeelle.

Puhutaan kuinka pitäisi jatkaa työelämässä pitempään, ehkä johto ja ei ihan lähipiiri suhtautuvatkin siihen positiivisesti. Ruohonjuuritasolla = työtoverit pitävät vanhaa työntekijää lähinnä vitsinä ja laskevat päiviä milloin se lähtee.

Yhteiskunnassamme on jotenkin kieroutunut ilmapiiri ikääntyvän työskentelyyn. Työssä olijalla saa kuulla jatkuvaa ihmettelyä työssä käynnistä. Melkein saa tuntea huonoa omaatuntoa asiasta. Tuntuu lähes "synkältä" viihtyä ja pitää työstään. Toivon asennekasvatusta!

Työnantajan taholta emme ole saaneet minkäänlaista infoa eläkeuudistuksesta (XXX). Heidän intressissään on ollut saada ikääntyneet työntekijät eläkeputkeen. – Kuvaavaa on se, että esimieheni sanoi, että allekirjoittanut on ensimmäinen hänen kohdalleen sattunut eläkkeelle lähtijä. – Esimiehenä toimimisessa hänellä on yli 10 vuoden kokemus.

Mutta löytyypä joukosta niitäkin (8 vastaajaa), jotka aikovat jatkaa eläkkeellä ollessaan työntekoa. Tärkeänä pidetään kyllä sitä, ettei työnteko vaikuta eläkkeen määrään tai verotus tee työntekoa turhaksi.

Olen tällä hetkellä ollut eläkkeellä 6 päivää, joten ei tietoa vielä, miten toimeentulo sujuu... valmistuin 1963, olen ollut työelämässä siis noin 40 vuotta ja enemmänkin – lukio ja opiskeluaikana. Riittänee! Luvannut silti mennä ”auttamaan” talvilomien aikana, koska alalla on kova henkilökuntapula, eikä näytä kovin pian korjaantuvan!

Vastaukset vajavaisia, koska eläkeikä on jo lähellä eikä ole voimia jatkaa täysipäiväistä työtä rahastakaan. Pitkä ja raskas työputki takana eläkkeellä voisi jokusen päivän tehdä jos et vaikuta eläkkeen määrään eikä verotukseen. Lisäansiot ei pahasta pienimuotoisena.

Olen jäämässä eläkkeelle 2 kk:n kuluttua. Tuloni pienenevät siten, että epäilen joutuvani syömään säästöjäni. Eläkkeellä voi tulla toimeen ellei sairasta, eikä taloon tule isoja remontin tarpeita, mutta elintaso laskee. Olen hyvin iloinen, jos löydän jonkun työpaikan eläkeläisenä. Yritän opiskella ko. mahdollisuutta varten. Järjestelmä voisi olla toimiva. Pieniä patkätöitä. Kiitos, sain tietoa myös tästä kyselystä.

Vastaajat esittivät (15 kommenttia) myös konkreettisia toimenpiteitä, jotta työntekoa voisi jatkaa mahdollisimman pitkään. Toivottiin seuraavia asioita: osa-aikaeläkemahdollisuutta, osa-aikatyökyvyttömyyseläkettä, vuorotteluvapaata, kuntoutusta, joustoa työaikoihin sekä lisää vuosilomaa.

Kysymyksiin jatkaako työntekoa 63 vuoden jälkeen on vaikea vastata koska se riippuu terveyden tilasta. Itse varmaan jatkaisin terveenä ja jos työnantaja suostuisi pitämään osa-aikaeläkeläistä.

Työaikojen joustavuus on tärkeää perheen, harrastusten ja työn tasapainoiseksi yhteensovittamiseksi. Osa-aikaeläke on minulle hyvä ratkaisu. Jaksaminen on parantunut sekä työssä että kotona.

Jotta työssä viihtyisi 68-vuotiaaksi tai yli pitäisi vuosilomalakia muuttaa: yli kuusikymppisille roimasti lisää vuosilomaa! 30 päivää on raivostuttavan vähän. Perustelut: Vapaa-aikaa tarvitaan lasten ja lastenlasten asioiden hoitoon; omat sairaut tai dementoituneet vanhemmat vaativat huolenpitoa! Oma loma jää vähiin kun hoidat yo. asiat (vanhempien hoidettavat asiat 250 km:n päässä ovat ylivoimaisen raskaat). Jos lomaa saisi enemmän voisin olla vaikka 75-vuotiaaksi työelämässä mukana!

Kuntoutusta ja lyhyitä lisälomia ikäluokkani työntekijöille, ne olisivat tärkeimmät työssä olemisen tukemisesta.

Eläketurvan taso koetaan riittämättömäksi

Eläkkeen suuruus tulee myös osassa kommentteissa esiin. Esimerkiksi sairaudesta aiheutuvat kulut aiheuttavat ongelmia. Yrittäjillä on myös huolta eläkkeistään, samoin ulkomailla työtä tehneillä. Lisäksi on myös niitä, joita toisten suuret eläkkeet hämmentävät.

Oman eläkkeen riittämättömyys on ongelma monelle vastaajalle. Sairauksista aiheutuvat ylimääräiset kustannukset aiheuttavat myös ongelmia. Lisäksi toisten selvästi suuremmat eläkkeet koetaan epäoikeudenmukaisiksi. Näitä kommentteja on yhteensä 25.

Eläkkeelle jäävällä pienipalkkaisella loppu elämä on kuin toukalla puun raossa; mitään et osta ja mihinkään et mene. Luultavasti täytyy hankkia vuohi leventämään elantoa, mikäli eläkeläisten eurot tätä tahtia levenevät.

Matalapalkkaisen alan työntekijöillä pääsääntöisesti suuria vaikeuksia pärjätä eläketulolla. Esim. sairaus, vuokra-asunto, vievät lähes nälkäkuoleman partaalle ilman muiden tukea.

Eläkkeeni riittäisi kohtuullisesti, ellei olisi suuria lääkekustannuksia. (vuosittain ylittyy Kelan vuotuinen korvausraja). Eläkeläisille voisi näihin asioihin tulla helpotuksia.

Yrittäjillä (myös maatalousyrittäjiä) on huolta eläkkeidensä riittävyydestä. Tähän liittyviä kommentteja on alle kymmenen.

Melan maksamat eläkkeet vaatimattomia vaikka viljelijöiden maksamat eläkemaksut ovat huomattavasti suuremmat kuin palkansaajien.

Olen ollut tätä työtä ennen yrittäjänä. Yrittäjät eivät ehdi tutustua vaikeaselkoisiin eläkeasioihin. He tekevät pitkää päivää ja sairastuvat. Itse älysin lopettaa ennen kuin olisi ollut liian myöhäistä. Nyt en kylläkään tiedä eläkeasioista juuri mitään.

Ulkomailla tehty työ aiheuttaa myös muutamalle vastaajalle ongelmia eläkkeen kannalta.

Itse ulkomailta tullut Suomeen, menetän eläkettä siitä työstä, jonka tein (vuosina 1960–64) ulkomailla (4 vuotta) ja ulkomailla vielä toisessa maassa (vuosina -71–75) (4 vuotta).

Eläkeläisten verotusta ehdotetaan myös pienennettäväksi sekä tasoitusta eläkemaksuihin (yhteensä 10 kommenttia).

Eläkkeet pitäisi maksaa verottomina 1500 euroon saakka koska eläkeläiset ikääntyessään tarvitsevat lääkkeitä mahdollisia apuvälineitä esim. silmälasit, hammasproteesit. Moni vanhus joutuu jättämään lääkkeitä esim. kolesteroli- ja sydänlääkkeet, koska ne ovat ylipääsemätön menoerä kuukaudessa. Olen kuunnellut vanhuksia henkilökohtaisesti. Näinkö yhteiskunta huolehtii vanhuksistaan? Järkeä verotukseen päättäjät. 3000–4000 euroa kuukaudessa palkoista voi jo maksaa verojakin. Kiitos.

Kaiken kaikkiaan liian pienet ja isot eläkkeet saavat osakseen kritiikkiä:

Minun mielestäni eläkkeen tarkoitus on Suomessa hämärtynyt, ei eläkkeen tarkoitus ole rikastua vaan turvata toimeentulo työstä irrottautuessa. Siksi ehdotankin eläkekattoa korkein eläke 3000 euroa. Loput veroilla pois. Silloin voidaan kaikkein pienimpiä eläkkeitä korjata. Järjestelmä muuten hyvä. Itse maksetut eläkkeet eri asia.

Kohtuuttoman isoja eläkkeitä pitäisi pienentää ja ihan pieniä eläkkeitä nostaa, esim. äidit, jotka on itse hoitanut lapsensa ovat menettäneet eläkekertymän n. 10 vuodelta. Heille hyvitystä samoin työttömille.

Vastaajilta palautetta myös kyselyn tekijöille

Kyselylomake sai moitteita (4 kommenttia) siitä, että kysymykset ovat liian monimutkaisia. Muut kritisoivat mm. puutteellisia vastaamisohjeita, ansiotuloja koskevaan kysymykseen ei ole haluttu vastata, kysymykset eivät ole soveltuneet maatalousyrittäjälle tai omat tiedot eivät ole riittäneet kysymyksiin vastaamiseen.

Kiitoksia tuli viideltä vastaajalta. Kyselyä sanottiin hyväksi, ei liian pitkäksi ja siitä saatiin tietoa. Myönteisin oli seuraava kommentti:

Sain eläkearvioni pyytäessäni (internetin kautta) eläkelaitos XXX:lta, mutta mitään muuta kautta en ole saanut henkilökohtaista tietoa eläkeuudistuksen vaikutuksesta. Siksi ole iloinen tästä tutkimuksesta. Ihmisten tiedot ja tietämättömyys tulee ilmi ja tiedotusta voidaan kohdentaa paremmin.

En voinut vastata aiemmin, koska olen ollut koko kesän maalla. Kävin Helsingissä ja kysely oli siellä. Haluan saada ”ääneni” kuuluville!

Kirjallisuus

Ilmakunnas, Seija ja Tuominen, Eila (2004) Työeläketurva. Yhteisvastuuta sukupolvien välillä. Teoksessa Raija Järvinen (toim.) Yhteisvastuu. Näkökulmia yritysten ja julkisyhteisöjen yhteiskunnalliseen vastuuseen. Vammala 2004.

Tuominen, Eila ja Pelkonen, Janne (2004) Joustava eläkeikä –tutkimus. Esiraportti joustavien ikärajojen valintatilanteeseen vuosina 2005–2007 tulevista yksityisalojen palkansaa-jista. Eläketurvakeskuksen monisteita 45. Helsinki 2004.

Työeläkeasenteet 12/2001. Juhani Pehkonen. Suomen Gallup Oy.

Liite I Vastaajat taustatekijöiden mukaan

Kommentit sukupuolen mukaan

	Miehet %	Naiset %	Yhteensä %
Ei kommenttia	84	81	83
Kommentti	16	19	17
Yhteensä	100	100	100
Lukumäärä	(1005)	(1257)	(2262)

Kommentit koulutuksen mukaan

	Koulutusaste			Yhteensä
	Perusaste %	Keskiaste %	Korkea-aste %	%
Ei kommenttia	85	82	81	83
Kommentti	15	18	19	17
Yhteensä	100	100	100	100
Lukumäärä	(795)	(1012)	(451)	(2258)

Kommentit työn ruumiillisen raskauden mukaan

	Työn ruumiillinen raskaus					Yhteensä
	Erittäin kevyt %	Melko kevyt %	Sopiva %	Melko raskas %	Erittäin raskas %	%
Ei kommenttia	83	84	85	83	82	83
Kommentti	17	16	15	17	18	17
Yhteensä	100	100	100	100	100	100
Lukumäärä	(270)	(342)	(649)	(538)	(124)	(1923)

Kommentit työn henkisen raskauden mukaan

	Työn henkinen raskaus					Yhteensä
	Erittäin kevyt %	Melko kevyt %	Sopiva %	Melko raskas %	Erittäin raskas %	
Ei kommenttia	88	85	83	85	81	83
Kommentti	12	15	17	15	19	17
Yhteensä	100	100	100	100	100	100
Lukumäärä	(12)	(63)	(785)	(831)	(198)	(1889)

Kommentit terveydentilan mukaan

	Terveydentila					Yhteensä
	Hyvä %	Melko hyvä %	Keski-tasoinen %	Melko huono %	Huono %	
Ei kommenttia	86	86	79	77	76	83
Kommentti	14	14	21	23	24	17
Yhteensä	100	100	100	100	100	100
Lukumäärä	(508)	(684)	(614)	(166)	(17)	(1989)

Kommentit toimeentulon tason mukaan

	Toimeentulo					Yhteensä
	Erittäin helppoa %	Melko helppoa %	Vain pieniä vaikeuksia %	Melko vaikeaa %	Erittäin vaikeaa %	
Ei kommenttia	86	85	81	75	76	83
Kommentti	14	15	19	25	24	17
Yhteensä	100	100	100	100	100	100
Lukumäärä	(376)	(1111)	(567)	(138)	(31)	(2223)

Kommentit tämän hetkisen tilanteen mukaan

	Tämän hetkinen tilanne						Yhteensä
	Koko-aikatyö	Osa-aikaeläke	Muu osa-aikatyö	Työtön, lomautettu	Työttömyyseläke, muu varhais-eläke	Muu	
	%	%	%	%	%	%	%
Ei kommenttia	84	83	75	82	78	80	83
Kommentti	16	17	25	18	22	20	17
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100
Lukumäärä	(1454)	(376)	(109)	(110)	(135)	(59)	(2243)

Liite II Kommentit aihealueittain

Omaan elämäntilanteeseen viitattu usein

- oma elämäntilanne (66)
- selitys yksittäiseen kysymykseen (4)

Eläketiedotusta ja neuvontaa tarvitaan lisää

- haluaisi erityistä tietoa omasta eläkkeestä (46)
- haluaisi lisätietoa työeläkeuudistuksesta tai yleensä eläkeasioista (16)
- kommentit tiedotuksesta ja eläkeneuvonnasta (16)

Työeläkeuudistuksesta myönteisiä kommentteja enemmän kuin kielteisiä

- lastenhoitovuodet pitäisi huomioida eläkkeessä (18)
- myönteinen kanta työeläkeuudistusta kohtaan (15)
- kielteinen kanta työeläkeuudistusta kohtaan (10)
- kommentti yleensä iäkkäiden työssä jatkamisesta (9)
- kuka päättää eläkkeelle siirtymisestä (6)
- alle 23-vuotiaana tehty työ pitäisi huomioida eläkkeessä (6)
- 63–68 vuotta on liian korkea ikä eläkkeelle siirtymiseksi (1)
- 63–68 vuotta ei ole liian korkea ikä eläkkeelle siirtymiseksi (1)

Pitkän työuran tehneet eläkkeelle – nuoria tilalle

- ”Pitäisi riittää 40 vuotta työelämässä” (21)
- ”Nuoret ikääntyvien tilalle töihin” (14)

Työolosuhteet ratkaisevia tekijöitä työssä jatkamisessa

- 60 tai 63 vuotta yläikäraja eläkkeelle siirtymiseen monessa ammatissa (27)
- työolosuhteet vaikuttavat työn jatkamiseen (12)
- asenteet ikääntyviä kohtaan vaikuttavat työn jatkamiseen (11)

- irtisanomiset, ”eläkeputkeen laittaminen” (10)
- terveys vaikuttaa työn jatkamiseen (3)
- jos saa töitä jatkaa työntekoa (1)
- muut kuin työhön liittyvät asiat, kuten harrastukset vaikuttavat työn jatkamiseen (2)

Vastaaajien eläkkeelle siirtymisaikeet

- konkreettiset toiveet esim. osa-aikaeläke, kuntoutus, työaikojen joustot (15)
- haluaisi jäädä eläkkeelle mahdollisimman aikaisin (12)
- haluaisi tai aikoo jatkaa eläkkeellä ollessa työntekoa (8)
- haluaisi jatkaa työntekoa mahdollisimman pitkään (4)

Eläketurvan taso koetaan riittämättömäksi

- eläketurvan taso (25)
- eläketurvan kehittämiseen liittyvät kommentit (11)
- verot ja maksut (10)
- yrittäjien (myös maatalous) eläkkeet (7)
- eläkepolitiikkaan liittyvät kommentit (6)
- ulkomailla työskentely ongelma eläkkeen kannalta (3)

Vastaaajilta palautetta myös kyselyn tekijöille

- kielteiset kommentit lomakkeesta (14)
- myönteiset kommentit lomakkeesta (5)
- muut kommentit (3)

Kommenttien kokonaismäärä on 438.

